

УДК 027.7:025.5](477.81-25)

Зоя Романуха,
аспірантка кафедри
бібліотекознавства і бібліографії Рівненського
державного гуманітарного університету

Становлення та розвиток довідково-бібліографічної діяльності бібліотек вищих навчальних закладів м. Рівного

У статті проаналізовано основні етапи становлення та розвитку довідково-бібліографічної діяльності у бібліотеках вищих навчальних закладів м. Рівного.

Ключові слова: довідково-бібліографічна діяльність, бібліотека ВНЗ, довідково-бібліографічне обслуговування, довідково-бібліографічний апарат, інформаційне обслуговування.

Довідково-бібліографічна діяльність є важливою інформаційно-комунікаційною функцією бібліотек, тісно пов'язаною з обслуговуванням користувачів, створенням довідково-інформаційних ресурсів та довідково-пошукового апарату як засобу організації доступу до них [11, с. 5].

В умовах сучасних перетворень у довідково-бібліографічній діяльності бібліотек вищих навчальних закладів (ВНЗ) України важливим є розгляд етапів створення та розвитку системи довідково-бібліографічного обслуговування (ДБО), вивчення структури довідково-бібліографічних та інформаційних ресурсів, тенденцій формування довідково-бібліографічного апарату.

Історії розвитку провідних бібліотек ВНЗ м. Рівного присвячені праці С. Грипич [9; 10], Г. Семенюк [10; 36], О. Цибульської [39], А. Кривої [25], К. Вострікової і В. Жук [1] та ін. Однак у працях дослідників, які вивчали історію бібліотек ВНЗ м. Рівного, довідково-бібліографічна діяльність розкрита лише фрагментарно, оскільки окреслена тема не була предметом їхніх наукових розвідок.

Окремі дослідження були присвячені бібліографічній діяльності сучасних наукових бібліотек м. Рівного. Зокрема, Ю. Остапчук проаналізувала бібліографічні картотеки та бази даних у провідних університетських бібліотеках міста [27]. Взаємодію традиційного та електронного каталогів у Науковій бібліотеці (НБ) Рівненського державного гуманітарного університету (РДГУ) досліджено у статті Н. Коломієць, Б. Печончик [24]. Інноваційні напрями роботи інформаційно-бібліографічного відділу НБ РДГУ висвітлила Л. Трачук [38]. Використання електронної картотеки статей у НБ Національного університету водного господарства та природокористування (НУВГП) досліджувала З. Процак (Романуха) [34], діяльність НБ НУВГП як інформаційно-наукового центру висвітлено А. Кривою [26] та С. Зубілевич [20].

Проте історія та сучасний стан довідково-бібліографічної діяльності ВНЗ у їх цілісності залишилися поза межами цих досліджень. Тому *мета* пропонованої статті — простежити основні етапи становлення та особливості розвитку довідково-бібліографічної діяльності в бібліотеках державних ВНЗ м. Рівного. *Об'єктом* дослідження є бібліотеки ВНЗ м. Рівного державної форми власності: колишніх Ровенського державного педагогічного інституту і Ровенського державного інституту культури, Українського інституту інженерів водного господарства та сучасних РДГУ і НУВГП.

Для дослідження становлення довідково-бібліографічної діяльності в бібліотеках ВНЗ м. Рівного використовувались документи з Державного архіву Рівненської області (ДАРО), серед них накази, річні звіти, плани роботи бібліотек та їх підрозділів та ін.

Історія бібліотеки **Ровенського державного педагогічного інституту** (РДПІ) невіддільна від історії самого навчального закладу. Початок діяльності бібліотеки — 1940 р. — це час відкриття в Рівному першого ВНЗ — Учительського інституту. Робота бібліотеки, як і робота інституту, була перервана Великою Вітчизняною війною. Після визволення міста взимку 1944 р. інститут, а з ним і бібліотека, відновили роботу. Уже на кінець 1945 р. було здійснено упорядкування та облік книжкового фонду (він нараховував 8700 примірників), створений систематичний та алфавітний каталогів, започатковано систематичну картотеку статей [9, с. 300].

Відповідно до Постанови Ради Міністрів УРСР та ЦК КПУ від 15 серпня 1952 р. та Наказу Міністерства освіти УРСР від 30 травня 1953 р. № 327 на базі Учительського інституту створено Ровенський державний педагогічний інститут, якому 1968 р. було присвоєно ім'я Д. З. Мануїльського. РДПІ був організований за такою структурою: канцелярія, учбова частина, заочний відділ, відділ кадрів і спецроботи, бухгалтерія, *бібліотека* [33], що вже тоді стала самостійним підрозділом інституту.

Згідно з документом під назвою "Інформація про роботу бібліотеки Ровенського державного педагогічного інституту за 1957/1958 учбовий рік" довідково-бібліографічна робота бібліотеки була спрямована на найкраще задоволення запитів читачів. Облік довідково-бібліографічної роботи здійснювався в спеціальному зошиті, в якому проводилася реєстрація попиту читачів та видачі їм довідок за такою формою: дата, прізвище читача, тема попиту, відповідь, дата відповіді, рекомендована література. Кількість виконаних протягом навчального року довідок — 79, з поміткою "якщо до уваги не брати усних довідок" [22, арк. 6]. Отже, в бібліотеці обліковувалися лише письмові довідки, запит називався "попитом читача".

У 1963 р. в новозбудованому корпусі педінституту серед інших підрозділів у бібліотеці було створено *довідково-бібліографічний відділ* (ДБВ) [19]. З метою якісного довідково-бібліографічного обслуговування (ДБО) в бібліотеці впо-

рядковано два основні види каталогів: систематичний (СК) і алфавітний (АК) на весь книжковий фонд. В основу структури СК покладена схема бібліотечної класифікації, що видана Всесоюзною книжковою палатою в 1955 р.

Через шість років, станом на 1969 р., довідково-бібліографічний апарат (ДБА) бібліотеки педінституту складався з двох каталогів (СК і АК), алфавітно-предметного покажчика (АПП) до СК, чотирьох картотек, довідкових видань, допоміжних покажчиків до творів В. Леніна, окремих персональних і бібліографічних тематичних покажчиків, архіву виконаних довідок, підсобного фонду довідкових та бібліографічних видань, зібраних переважно у відділі бібліографії [37]. Оскільки відділи обслуговування були розміщені окремо і не зв'язані з ДБВ, у них складався власний довідковий апарат для допомоги читачам у виборі літератури на місці [14].

Невід'ємною частиною ДБА були картотеки бібліотеки: загальна картотека газетних та журнальних статей (побудована відповідно до розділів СК); картотека рецензій як складова картотеки газетних та журнальних статей (побудована за алфавітом авторів рецензованих творів); картотека рецензій на твори художньої літератури та твори з літературознавства; картотека друкованих праць викладачів Ровенського педінституту; картотека художніх творів, надрукованих в літературно-художніх журналах; картотека назв художніх творів (виданих за останні 2—3 роки) та ін. Важливою допомогою під час ДБО читачів були галузеві та тематичні картотеки. Зокрема, бібліографом складалася тематичні картотеки до ювілейних та пам'ятних дат, наприклад: "До 40-річчя піонерської організації ім. В. І. Леніна"; "До 43-х років Радянських збройних сил"; "Радянська Конституція — найдемократичніша у світі" [18]. З метою пропаганди в бібліотеці були складені тематичні картотеки рекомендованої літератури на актуальні тоді теми, що відповідали тогочасній ідеології.

За два роки роботи відділ підготував звіт про свою діяльність у документі "Інформація про роботу бібліографа у 1964/1965 році" [21, арк. 24]. Серед основних напрямів довідково-бібліографічної роботи у бібліотеці було виокремлено *масову пропаганду книг серед читачів* у формі книжкових виставок, бібліотечних плакатів, літературних вечорів, читачьких конференцій та індивідуальних бесід з читачами; *ДБО* у формі усних та письмових бібліографічних довідок; *розпочато масове та групове інформування читачів* у формі бюлетенів нових надходжень літератури, читання бібліографічних оглядів, надання індивідуальних інформацій [22, арк. 7]. Згідно з Постановою Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти активізувалися заняття зі студентами з основ бібліотечно-бібліографічних знань (ББЗ) [21, арк. 25]. Зокрема, у 1963/1964 навчальному році було проведено 16 годин занять для двох факультетів; у 1967 навчальному році *ББЗ* охоплено всі перші курси за 8-годинною програмою на академгрупу. Мета занять — навчити читачів користуватись ДБА: ознайомитися з системою каталогів і картотек, найважливішими бібліографічними довідниками та посібниками [17].

Створення ДБВ, збільшення читачьких місць у новоствореному читальному залі, робота навчальних кабінетів зумовили збільшення показників відвідування бібліотеки, книговидачі, відповідно і надання бібліографічних довідок. Зокрема, станом на 1960 р. кількість читачів становила 3541. Серед них: студентів стаціонару — 1237, студентів-заочників — 2074, професорсько-викладацького складу — 136, обслуговуючого персоналу — 94. Станом на 1969 р. кількість читачів становила 3200, студентів стаціонару — 1161, вечірників — 99, студентів-заочників — 1459, викладачів та допоміжного персоналу — 481. Кількість відвідувань бібліотеки у 1960 р. була 26 000, у 1969 р. — 101 207; книговидача:

у 1960 р. — 47 350, у 1969 р. — 140 450. Зростає кількість наданих бібліографічних довідок: у 1960 р. — 77, у 1969 — 350. Крім того, станом на 1969 р. збільшилась кількість книжкових виставок: у 1960 р. — 15, у 1969 р. — 36; бібліографічних оглядів: 1960 р. — 12; 1969 р. — 32. Індивідуальним інформуванням охоплено у 1969 р. 18 чоловік [23; 37].

У 1959 р. з м. Києва до м. Рівного разом з бібліотекою переїжджає **Український інститут інженерів водного господарства** (УІВГ). Фонд бібліотеки налічував 91 тисячу примірників, кількість читачів становила 1458 осіб, обслуговувало читачів 8 працівників [25].

Згідно з типовим положенням "Про бібліотеку вищого навчального закладу" від 17 квітня 1962 р. визначено одне з головних завдань бібліотеки УІВГ: бібліографічне обслуговування професорсько-викладацького складу, наукових співробітників, аспірантів, студентів, учбово-допоміжного персоналу [29, арк. 159]. Того самого року серед інших підрозділів створений ДБВ. У бібліотеці на кінець 1960-х років сформований ДБА, який складався з СК, АК та системи галузевих та тематичних картотек: реферативної картотеки з будівництва й архітектури; реферативної картотеки сільськогосподарської меліорації; картотеки з охорони біосфери; картотеки журнальних статей; картотеки праць викладачів інституту; адресної картотеки інститутів та інших організацій, з яких бібліотека отримує інформацію; картотеки знаменних і пам'ятних дат; картотеки з історії УІВГ. У відділі бібліографії створений підсобний фонд довідкових і бібліографічних видань.

Отже, *перший етап* становлення довідково-бібліографічної діяльності у бібліотеках ВНЗ м. Рівного охоплює 50—60-ті роки ХХ ст. На цьому етапі зростають фонди бібліотек РДПІ та УІВГ, кількість користувачів та наданих їм послуг. Довідково-бібліографічна діяльність бібліотек відповідає панівному в суспільстві напряму ідейно-політичної діяльності, що знаходить відображення у підготовлених для читачів бібліографічних довідках, тематичними списках літератури, масових формах пропаганди літератури.

Характерними особливостями першого етапу становлення довідково-бібліографічної діяльності для бібліотек ВНЗ м. Рівного було: створення спеціалізованих бібліографічних відділів, які здійснювали консультаційну роботу разом з функціональними відділами, що обслуговували читачів (навчальними кабінетами, кафедральними бібліотеками, відділами обслуговування). Обидві бібліотеки ВНЗ сформували ДБА для якісного виконання усних та письмових бібліографічних довідок.

На допомогу науковим працівникам бібліотеками створено картотеки наукових праць викладачів інститутів. Бібліотеки підготували до друку бібліографічні покажчики за подібною тематикою: "Друковані праці викладачів Ровенського державного педінституту за роки його існування" [21, арк. 25] та "Наукові праці викладачів до 40-річчя діяльності Українського інституту інженерів водного господарства" [29, арк. 164].

Основним недоліком в організації довідково-бібліографічної діяльності обох бібліотек була недостатня кількість бібліографів, надмірне завантаження довідково-бібліографічною роботою одного штатного бібліографа, який одночасно відповідав за складання каталогів, шифрував літературу та частково описував її, а також виконував обов'язки з обробки книг [14, арк. 8].

Другий етап розвитку довідково-бібліографічної діяльності бібліотек ВНЗ м. Рівного припадає на 1970—1980-ті роки.

На початку 1970-х років значно активізувалося інформаційне обслуговування читачів. У системі пропаганди літератури популярними були книжкові виставки, бібліографічні огляди, інформаційні списки, бюлетені нових надходжень.

Зокрема, у бібліотеці РДП організовано: книжкових виставок у 1971 р. — 40, у 1979 р. — 50; бібліографічних оглядів у 1971 р. — 35, у 1979 р. — 40. Поряд із груповою інформацією здійснювалось індивідуальне інформування. Індивідуальною інформацією охоплено: 1971 р. — 30 осіб, видано 150 інформацій; 1979 р. — 37 осіб, видано 200 інформацій [15, арк. 6; 4]. Наказом ректора педінституту було створено групу громадських інформаторів з числа наукових співробітників кожної кафедри. Вони відвідували "Дні інформації", переглядали нові надходження та забезпечували тісний зв'язок бібліотеки з науковими співробітниками інституту.

Традиційно бібліотека РДП здійснювала ДБО читачів у формі усних та письмових тематичних бібліографічних довідок і консультацій. У 1971 р. викладачам і студентам було видано 760 довідок, з них письмових — 30. В основному це були тематичні довідки з різних галузей загальнопедагогічної науки, літературознавства, мовознавства. Довідки видавались переважно за допомогою СК і АК, загальної картотеки газетних і журнальних статей, літописів Української і Всесоюзної книжкових палат, бібліографічних покажчиків [15, арк. 10]. Зокрема, за 1979 рік бібліотекарями відділів обслуговування (читального залу і абонементу) надано 197 довідок і здійснено 3836 консультацій, кабінетом бібліографії надано 1546 довідок і 221 консультацію [4].

На початку 1970-х років значно збільшується обсяг інформаційно-бібліографічної роботи, виконаної бібліотекою УПВГ. Зокрема, у 1971 р. читачам було надано 2238 довідок. Із загального числа довідок виділені: тематичні — 1389, письмові — 6, на уточнення — 128, фактографічні — 105, бібліотечно-адресні — 457 та консультації — 327. Бібліотека виконувала письмові бібліографічні довідки загальнополітичної тематики та з основних спеціальностей вишу. Довідки готувалися здебільшого за замовленнями кафедр і окремих викладачів. Наприклад: "Інтернаціональний характер партизанської і антифашистської боротьби на Україні в роки ВВВ", "Використання сточних вод цукрових заводів для зрошення", "Механізація і техніка поливу (книги, журнальні статті 1970—1973 рр.)" [5]. Значно активізувалося інформування читачів про нову літературу, що здійснювалось шляхом бібліографічних оглядів (1971 р. — 10, 1979 р. — 12); виставок нових надходжень (1971 р. — 17, 1979 р. — 29). Групове інформування здійснювалось шляхом організації "Днів інформації": 1971 р. — 10, 1979 р. — 11. З 1979 року за системою вибіркового розповсюдження інформації (ВРІ) обслуговувалося 5 абонентів з питань вищої освіти методом "кільцевої пошти". Також було запроваджено тематичне інформування всіх кафедр інституту картками, на яких розписані матеріали журналу "Вісник вищої школи" та республіканський науково-методичний збірник "Проблеми вищої школи". З метою підвищення інформаційної культури користувачів активізувалися заняття з популяризації ББЗ: у 1971 р. — 14 годин (311 студентів), у 1979 р. — 108 годин (43 групи).

На початку 1980-х років у бібліотеці УПВГ обсяг роботи ДБВ ще збільшується, про це свідчать показники відвідування: у 1970 р. — 3301, у 1980 р. — 4030; та кількість книговидач: у 1970 р. — 11 060 друкованих одиниць, у 1980 р. — 17 910 [5; 7].

У 1987 р. з'являються нові форми інформування колективу інституту: щотижневе інформування газетними вирізками з питань вищої освіти, сільського господарства, меліорації, будівництва; сім кафедр інституту були інформовані матеріалами галузевих інформаційних центрів [8].

Велике значення у бібліотеці УПВГ надавалось підвищенню кваліфікації кадрів бібліографів. З цією метою проводилися огляди спеціальної літератури, лекції, семінари з актуальних питань довідково-бібліографічної роботи. В по-

рядку обміну досвідом два бібліографи відвідали бібліотеки м. Львова, де були організовані восьмиденні курси "Основ бібліотекознавства, бібліографії та інформації" [6].

Бібліотека РДП здійснювала інформаційне обслуговування за профілем кафедр в режимі ВРІ, а також диференційоване обслуговування керівників (ДОК) із проблем вищої школи і управління. Система ВРІ та ДОК забезпечувалася традиційною бібліографічною інформацією. Серед основних тем, які розроблялися науково-дослідним сектором ВНЗ: "Організація вищої школи. Форми і методи виховання"; "Організація учбово-виховного процесу у вузі"; "Зміст, форми, методи заочного навчання у вищій школі", "Психолого-педагогічні проблеми інтернаціонального виховання. Теорія і практика" та ін. [30, арк. 11]. Основним недоліком індивідуального інформування була несистематичність, відсутність зворотного зв'язку та аналізу оцінки надісланої інформації.

У 1988 р. працівники ДБВ педінституту особливу увагу приділяли кваліфікованому проведенню занять з курсу "Основи інформатики, бібліотекознавства і бібліографії". Зокрема, заняття з основ ББЗ було проведено зі студентами перших курсів в обсязі 132 год., з них — 120 год. практичних та лабораторних. У цьому ж році в практику роботи бібліотеки РДП запроваджено картки зворотного зв'язку системи ВРІ, які надавали можливість постійно уточнювати інформаційні потреби абонентів, конкретизувати раніше сформульовані запити і впливати на комплектування джерел інформації, усувати основні недоліки індивідуального інформування попередніх років [30, арк. 8].

У 1979 р. було створено **Ровенський державний інститут культури (РДІК)**. Бібліотека РДІК обслуговувала 1572 читачі, з них студентів — 1407, викладачів та працівників ВНЗ — 165. Серед інших підрозділів бібліотеки у цьому ж році створено ДБВ [2]. У довідково-бібліографічній діяльності головне місце посідали бібліотечно-інформаційні та довідково-бібліографічні напрями, які реалізовувалися бібліотекою. За допомогою ДБА, який складався з АК, СК, АК на музичну літературу, фонотек, картотеки рецензій [13], бібліотека надавала усні й письмові бібліографічні довідки, здійснювала індивідуальне й групове інформування, готувала бібліографічні покажчики, формувала та наповнювала галузеві та тематичні бібліографічні картотеки, організовувала виставки нових надходжень.

Завдяки створенню спеціального бібліографічного відділу в бібліотеці РДІК збільшується кількість та якість виконаної довідково-бібліографічної роботи. Зокрема, у 1979 р. було надано 125 довідок, а у 1989 р. — 1089, в т. ч.: тематичних — 270, письмових — 18. Інформування читачів здійснюється у формі: виставок нових надходжень (1985 р. — 6, 1990 р. — 12); Днів інформації (1985 р. — 5, 1990 р. — 4); Днів кафедр (1985 р. — 1, 1990 р. — 2); бібліографічних оглядів (1985 р. — 16, 1990 р. — 6). Кількість прийнятих на інформування по системі вибіркового розповсюдження інформації та диференційованого забезпечення керівників становила в 1985 р. — 12/8, 1990 р. — 13/4 [3; 28]. Крім того, ДБВ організовував тижні переглядів нових надходжень (5—6 разів на рік); виставки бібліографічних новинок, тематичні виставки, оформлював папки газетних матеріалів (наприклад, до 700-річчя м. Ровно), складав бібліографічні покажчики (1985 р. — 6, 1990 р. — 8).

Отже, для другого етапу характерні такі особливості довідково-бібліографічної діяльності бібліотек ВНЗ м. Ровно: диференційований підхід до обслуговування читачів, що надавав змогу побудувати довідково-бібліографічну діяльність відповідно до читацьких запитів і структури бібліотек. Цілеспрямовано удосконалюється масове, групове та індивідуальне інформування читачів, що супроводжується впро-

вадженням у практику нових форм інформаційної роботи. Серед основних завдань бібліотек пріоритетними були: покращення якості обслуговування, розкриття перед читачами книжкових фондів, підвищення якості інформаційно-бібліографічної роботи.

Третій етап розвитку довідково-бібліографічної діяльності бібліотек ВНЗ м. Рівного — 1990-ті роки — пов'язаний зі змінами суспільно-політичної ситуації в Україні. У державних ВНЗ м. Рівного відкриваються нові кафедри, спеціальності, змінюються програми деяких дисциплін, відбувається об'єднання діючих інститутів, створення університетів. Зокрема, у 1998 р. був створений **Рівненський державний гуманітарний університет** (РДГУ), який став спадкоємцем Ровенського державного педагогічного інституту та Ровенського державного інституту культури, увібривши кращі науково-освітні та духовно-культурні традиції і здобутки цих навчальних закладів. У зв'язку з цим було об'єднано і їх бібліотеки. До більш як чотирьохтисячного фонду бібліотеки педінституту та 43 чоловік штату було приєднано 8 працівників та 98 тисяч фонду бібліотеки інституту культури [35].

Такі зміни у ВНЗ відобразилися і на діяльності університетських бібліотек. Спостерігається збільшення кількості спеціальних відділів у структурних підрозділах бібліотек, зокрема у РДГУ відкрито абонемент суспільної літератури, читальний зал № 2 з книжковим фондом з філологічних дисциплін, абонемент нотно-музичної літератури, що значно покращило показники відвідувань, довідково-бібліографічної та інформаційної роботи.

Станом на 1990 р. кількість відвідувань бібліотеки РДПІ склала 147 661. Популярними серед читачів були виставки-перегляди нової літератури: у 1990 р. — 8, у 1998 р. — 12. Велика увага приділялася масовим заходам, що організовувались у формі тематичних виставок, підготовлених і прочитаних бібліографічних оглядів, читацьких конференцій, диспутів, бесід, літературних тематичних вечорів [12; 16].

У бібліотеці УІВГ найпопулярнішими серед читачів були відкриті тематичні перегляди. Наприклад: "На допомогу дипломнику", "Книжкові скарби (цінні книги бібліотеки)" та інші. У 90-ті роки спостерігається зменшення показників інформаційного обслуговування читачів. Зокрема, якщо у 1990 р. проведено 17 Днів інформації, то у 1998 р. — жодного. Значно знижується кількість проведених занять із популяризації ББЗ: якщо у 1990 р. — 52 год., то у 1998 р. — лише 34 [31, с. 2; 32, с. 2]. Спостерігається ускладнення тематичних запитів: вони стають складнішими та вузькопрофільними. Такі зміни вимагали від бібліотек ВНЗ активного формування змістовних, добре укомплектованих довідково-бібліографічних фондів (ДФФ).

Зважаючи на певні організаційні та методичні успіхи у довідково-бібліографічній діяльності бібліотек ВНЗ м. Рівного, перешкодами на шляху удосконалення ДБА та ДБО стали повільне впровадження комп'ютерної техніки, відсутність програмного забезпечення тощо.

Тому *четвертий, сучасний етап* становлення довідково-бібліографічної діяльності, що почався з 2001 р., передбачав активні зусилля бібліотек у цьому напрямі.

Зокрема, з 2001 р. НБ РДГУ, а з 2002 р. і НБ НУВГП запроваджують ліцензовану комп'ютерну програму системи "УФД/Бібліотека". З придбанням цієї програми розпочалося створення електронного каталогу (ЕК), баз даних (бібліографічних, повнотекстових, реферативних). ЕК поєднує в собі функції абеткового, систематичного та інших каталогів і картотек бібліотеки. Матеріали умовно відокремлених баз даних (БД) об'єднані за певною ознакою: книги, брошури,

навчально-методичні посібники, електронні ресурси, автореферати дисертацій, періодичні видання [24].

Основні напрями довідково-бібліографічної діяльності бібліотек ВНЗ м. Рівного на сучасному етапі такі:

— ДБО у традиційному та автоматизованому режимі (передбачає надання як традиційних типів довідок та консультацій, так і довідок у автоматизованому режимі);

— бібліографічне інформування читачів у традиційному та електронному режимі (на сайті бібліотек виставлені бюлетені нових надходжень, списки рекомендованої літератури, віртуальні тематичні виставки);

— підготовка бібліографічних покажчиків у електронному та друкованому варіанті;

— формування електронних бібліотек (повнотекстових БД підручників та посібників за профілями університетів).

Серед основних завдань бібліотек ВНЗ м. Рівного на сучасному етапі: організація ДБО користувачів в електронному середовищі шляхом налагодження сервісу "віртуальна довідка"; участь у корпоративних проєктах; розвиток системи електронної доставки документів.

Отже, розвиток довідково-бібліографічної діяльності наукових бібліотек державних ВНЗ м. Рівного був тісно пов'язаний з основними етапами суспільно-політичного життя країни. Становлення довідково-бібліографічної діяльності у бібліотеках ВНЗ м. Рівного можна умовно поділити на чотири етапи. *Перший етап* — зародження довідково-бібліографічної діяльності у бібліотеках ВНЗ — 50—60-ті роки ХХ ст. *Другий етап* — розвиток довідково-бібліографічної діяльності у 1970—1980-х роках. *Третій етап*, пов'язаний з ідеологічними змінами в суспільстві і перебудовою університетів, охоплює 1990—2000 роки. *Четвертий, сучасний етап* починається з 2001 р. Для нього характерним є орієнтація на комп'ютеризацію бібліотечно-бібліографічних процесів.

З перших років свого існування бібліотеки ВНЗ м. Рівного організовували довідково-бібліографічні служби, щоби задовольнити інформаційні потреби викладачів, студентів, читачів міста. Діяльність систематично вдосконалювалася шляхом впровадження нових форм і методів довідково-бібліографічної роботи. Серед основних напрямів роботи бібліотек виокремились: бібліографічне обслуговування, бібліографування та бібліотечно-бібліографічна орієнтація читачів. Розвиток довідково-бібліографічної діяльності університетських бібліотек на сучасному етапі передбачає орієнтацію на потенційного користувача та сприяння його обслуговуванню під час пошуку інформації.

Як основні тенденції у довідково-бібліографічній діяльності можна виділити такі: розширення сфери надання консультаційних послуг, стирання меж між ДБО та іншими формами бібліотечного обслуговування. Широкої практики серед університетських бібліотек набуває задоволення інформаційних запитів користувачів шляхом використання електронної пошти для прийняття запиту та надання відповіді, впровадження віртуального ДБО, використання соціальних мереж для просування послуг та обміну інформацією.

Список використаної літератури

1. *Вострікова К.* З історії вузівської бібліотеки Рівненщини [РДІК] / К. Вострікова, В. Жук // Історія наукових бібліотек у контексті історії, культури, освіти в Україні : матеріали наук.-практ. конф., Київ, 14—15 жовт. 1999 р. / Держ. іст. б-ка України. — К., 1999. — С. 99—102.
2. *Годовой отчет о работе библиотеки Ровенского государственного института культуры за 1984 год.* — Державний архів Рівненської області (ДАРО), ф. Р-2828, оп. 1, спр. 448, арк. 8.

3. *Годовой отчет* о работе библиотеки Ровенского государственного института культуры за 1990 год. — ДАРО, ф. Р-2828, оп. 1, спр. 448, арк. 10.
4. *Годовой отчет* о работе библиотеки Ровенского пединститута им. Д. З. Мануильского за 1979 год. — ДАРО, ф. Р-479, оп. 8, спр. 20, арк. 11.
5. *Годовой отчет* о работе библиотеки Украинского института инженеров водного хозяйства за 1972 год. — ДАРО, ф. Р-1188, оп. 17, спр. 1, арк. 7.
6. *Годовой отчет* о работе библиотеки Украинского института инженеров водного хозяйства за 1979 год. — ДАРО, ф. Р-1188, оп. 17, спр. 9, арк. 5.
7. *Годовой отчет* о работе библиотеки Украинского института инженеров водного хозяйства за 1980 год. — ДАРО, ф. Р-1188, оп. 17, спр. 11 арк. 8.
8. *Годовой отчет* о работе библиотеки Украинского ордена Дружбы народов института инженеров водного хозяйства за 1987 год. — ДАРО, ф. Р-1188, оп. 17, спр. 25, арк. 13.
9. *Грипич С.* Наукова бібліотека // Рівненський державний гуманітарний університет : історія та розвиток (1940—2010 рр.) / за ред. проф. Р. М. Постолювського. — Рівне, 2012. — С. 300—311.
10. *Грипич С.* Наукова бібліотека Рівненського державного гуманітарного університету в історичному аспекті / С. Грипич, Г. Семенюк // Актуальні питання культурології : альм. наук. т-ва "Афіна" / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т, каф. культурології. — Рівне, 2010. — Вип. 9. — С. 58—62.
11. *Добко Т.* Довідково-бібліографічна діяльність наукових бібліотек Національної академії наук України : становлення та розвиток (XX ст. — перше десятиліття XXI ст.) / Тетяна Добко. — К. : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2013. — С. 5.
12. *Звіт* про роботу бібліотеки Рівненського державного педагогічного інституту за 1998 рік. — ДАРО, ф. Р-479, оп. 9, спр. 775, арк. 4.
13. *Звіт* про роботу бібліотеки Ровенського державного інституту культури за 1979 рік. — ДАРО, ф. Р-2828, оп. 1, спр. 79, арк. 4.
14. *Звіт* про роботу бібліотеки Ровенського державного педагогічного інституту в 1959—1960 навчальному році. — ДАРО, ф. Р-479, оп. 6, спр. 2, арк. 1—32.
15. *Звіт* про роботу бібліотеки Ровенського державного педагогічного інституту ім. Д. З. Мануїльського за 1971—1972 навчальний рік. — ДАРО, ф. Р-479, оп. 8, спр. 11, арк. 1—11.
16. *Звіт* про роботу бібліотеки Ровенського державного педагогічного інституту ім. Д. З. Мануїльського за 1990 рік. — ДАРО, ф. Р-479, оп. 9, спр. 135, арк. 3.
17. *Звіт* про роботу бібліотеки Ровенського державного пединституту за 1961 рік. — ДАРО, ф. Р-479, оп. 6, спр. 3, арк. 17.
18. *Звіт* про роботу бібліотеки Ровенського державного пединституту за 1961—1962 учбовий рік. — ДАРО, ф. Р-479, оп. 6, спр. 5, арк. 19.
19. *Звіт* про роботу Ровенського державного педагогічного інституту за 1962—1963 учбовий рік. — ДАРО, ф. Р-479, оп. 6, спр. 7, арк. 8.
20. *Зубілевич С.* Наукова бібліотека НУВГП очима читачів (результати соціологічного дослідження) / С. Зубілевич, Т. Костюкова, Г. Чабан // Нова пед. думка. — Рівне, 2012. — № 1. — С. 110—113.
21. *Інформація* про роботу бібліографа у 1964/1965 році. — ДАРО, ф. Р-479, оп. 6, спр. 11, арк. 24—27.
22. *Інформація* про роботу бібліотеки Ровенського державного педагогічного інституту за 1957/1958 учбовий рік. — ДАРО, ф. Р-479, оп. 6, спр. 1, арк. 1—13.
23. *Інформація* про роботу бібліотеки Ровенського державного педагогічного інституту за період з 1/IX.1960 по 5/VI.1961 рр. — ДАРО, ф. Р-479, оп. 6, спр. 3, арк. 8.
24. *Коломієць Н.* Електронний та традиційні каталоги бібліотеки ВНЗ : питання взаємодії в умовах інформаційного суспільства / Н. Коломієць, Б. Печончик // Звітна наукова конференція викладачів, аспірантів, співробітників і студентів РДГУ, 21—22 лют. 2012 р. : секція "Актуальні проблеми бібліотекознавства і бібліографії". — Рівне, 2006. — С. 39—42.
25. *Крива А.* Бібліотека / А. Крива // Національний університет водного господарства та природокористування. — К., 2007. — С. 132—135.
26. *Крива А.* Бібліотека національного університету водного господарства і природокористування як інформаційно-науковий центр / А. Крива, В. Перелигіна // Вісник Львівського університету. Серія: Книгознавство, бібліотекознавство, інформаційні технології. — 2009. — Вип. 4. — С. 230—234.
27. *Остапчук Ю.* Бібліографічні картотеки та бази даних бібліотек вищих навчальних закладів / Ю. Остапчук // Вісник Книжкової палати. — 2010. — № 9. — С. 15—20.
28. *Отчет* о работе библиотеки Ровенского государственного института культуры за 1985 год. — ДАРО, ф. Р-2828, оп. 1, спр. 546, арк. 4.
29. *Отчет* о работе библиотеки Украинского института инженеров водного хозяйства за 1961/62 учебный год. — ДАРО, ф. Р-1188, оп. 2, спр. 436, арк. 158—165.
30. *План* работы Ровенского государственного педагогического института им. Д. З. Мануильского на 1988 год. — ДАРО, ф. Р-479, оп. 9, спр. 44, арк. 1—11.
31. *Пояснювальна* записка до таблиці основних статистичних показників роботи бібліотеки УІВГЗ за 1990 рік. — Архів Наукової бібліотеки Національного університету водного господарства та природокористування, 3 арк.
32. *Пояснювальна* записка до таблиці основних статистичних показників роботи бібліотеки РДГУ за 1998 рік. — Архів Наукової бібліотеки Національного університету водного господарства та природокористування, 2 арк.
33. *Предисловие* к описям Ровенского государственного педагогического института им. Д. З. Мануильского. — ДАРО, ф. Р-479, оп. 1, арк. 1.
34. *Процак (Романуха) З. В.* Створення і використання електронної картотеки статей бібліотеки Українського державного університету водного господарства та природокористування / З. В. Процак, Л. П. Пасічник // Звітна наукова конференція викладачів, аспірантів, співробітників і студентів РДГУ, 20—22 квіт. 2004 р. : секція "Актуальні проблеми бібліотекознавства і бібліографії". — Рівне, 2004. — С. 14—16.
35. *Рівненський державний гуманітарний університет : історія та розвиток (1940—2010) / за ред. проф. Р. М. Постолювського. — Рівне : Волин. обереги, 2012. — 316 с.*
36. *Семенюк Г.* Бібліотека освітян : минуле і сучасне / Г. Семенюк // Історія бібліотечної справи Рівненщини : зб. ст. і тез доп. наук.-практ. конф. "Бібліотеки Рівненщини: історія і сучасність". — Рівне, 1999. — С. 47—49.
37. *Текстовые отчеты* о работе библиотеки Ровенского педагогического института им. Д. З. Мануильского за 1968/1969 учебный год. — ДАРО, ф. Р-479, оп. 6, спр. 19, арк. 1.
38. *Трачук Л.* Автоматизована інформаційно-бібліотечна система вузької бібліотеки : (на прикладі бібліотеки РДГУ) / Л. Трачук // Звітна наукова конференція викладачів, аспірантів, співробітників і студентів РДГУ, 20—22 квіт. 2005 р. : секція "Актуальні проблеми бібліотекознавства і бібліографії". — Рівне, 2005. — С. 34—37.
39. *Цибульська О.* Історія розвитку бібліотеки Української державної академії водного господарства / О. Цибульська // Історія бібліотечної справи Рівненщини : зб. ст. і тез доп. наук.-практ. конф. "Бібліотеки Рівненщини: історія і сучасність". — Рівне, 1999. — С. 47—49.

В статье проанализированы основные этапы становления и развития справочно-библиографической деятельности в библиотеках высших учебных заведений г. Ровно.

In the article the basic stages of becoming and development of certificate-bibliographic activity in the libraries of higher educational establishments of Rivne are analysed.

Надійшла в редакцію 26 лютого 2014 року